

Aan Ministerie van VWS
Van Drentse wethouders jeugdhulp
Datum 8 september 2024

Toelichting op de gemeenschappelijke reactie vanuit de beide inkoopregio's in Drenthe en de JHRD op het wetsvoorstel verbetering bereikbaarheid gespecialiseerde jeugdhulp.

Context

De Jeugdwet uit 2015 heeft als doelstelling het jeugdstelsel eenvoudiger, effectiever en efficiënter te maken. Het uiteindelijke doel is de eigen kracht van de jongere versterken, het probleemoplossend vermogen van gezin en omgeving vergroten en op tijd passende hulp en zorg bieden.

Aanleiding voor het vaststellen van de Jeugdwet waren de constatering dat:

- De hulp aan kind en gezin te versnipperd was vanwege de verschillende systemen, verantwoordelijkheden en financieringsstromen;
- Er een te grote druk op de gespecialiseerde zorg ontstond;
- Er te weinig gebruik gemaakt werd van preventie en lichtere ondersteuning;
- Er te weinig werd uitgegaan van de eigen kracht van een gezin;
- Jeugdige en afwijkend gedrag onnodig werden gemedicaliseerd.

In de memorie van toelichting van het wetsvoorstel verbetering bereikbaarheid specialistische jeugdzorg lezen we dat de doelstellingen van de Jeugdwet niet behaald worden omdat de jeugdhulpregio's onvoldoende robuust zijn, het ontbreekt aan regiovisies jeugdhulp in een groot aantal jeugdhulpregio's en de beschikbaarheid van specialistische jeugdzorg onder druk staat omdat gemeenten een te beperkte schaal hebben om de specialistische jeugdzorg goed te kunnen organiseren.

Wij denken dat er veel af te dingen is op deze veronderstelling.

Over het wetsvoorstel

Het is zeker waar dat de versnippering van de ondersteuning aan jeugdigen en gezinnen onvoldoende is teruggedrongen. Het is ook zeker waar dat de veelheid aan inkoopprocedures en contractvoorwaarden niet helpen om de gespecialiseerde jeugdzorg efficiënter te maken.

In het advies dat het Expertteam Reikwijdte Jeugdhulpplicht in maart 2020 op verzoek van de VNG heeft uitgebracht, werd al aangegeven dat het geloof in de maakbaarheid, als onderliggend motief wordt gehanteerd bij de acties die worden ingezet met betrekking tot de Jeugdwet geformuleerde doelen. Geconcludeerd wordt dat dit geloof niet wetenschappelijk kan worden aangetoond. Het Expertteam geeft aan dat betekenisvol partnerschap en echt inzetten op transformatie, effectievere maatregelen zijn dan het aanpassen van het systeem.

Wij zijn het nog steeds hardgrondig eens met de conclusies en het advies van het Expertteam Reikwijdte Jeugdhulpplicht. Wij geloven dan ook niet dat het vastleggen van vormen van jeugdhulp die regionaal moeten worden ingekocht, leidt tot minder versnippering van hulp of tot meer inzet op preventie. Laat staan dat de bereikbaarheid van jeugdhulp door het wetsvoorstel verbeterd gaat worden.

Zoals gezegd hebben we geen bezwaar tegen de aanwijzing dat we in de nabije toekomst in Drenthe als één inkoopregio voor gespecialiseerde jeugdzorg moeten opereren. We hebben op eigen initiatief al stappen in die richting gezet en gaan er van uit dat alle Drentse gemeenteraden voor oktober 2025 een niet vrijblijvende gemeenschappelijke regeling gaan vaststellen rondom gespecialiseerde jeugdzorg, die per 1 januari 2026 ingaat.

Wij denken dan ook dat het ingediende wetsvoorstel geen oplossing is voor het geconstateerde probleem van bereikbaarheid van noodzakelijke gespecialiseerde jeugdhulp.

Wat is o.i. een alternatief voor de opsomming van jeugdhulpvormen die regionaal ingekocht moeten gaan worden?

1.

Inzetten op transformatie vanuit een gezamenlijke en scherpe focus op die transformatie beweging is o.i. belangrijk.

Tot nu toe is van een gezamenlijke actie van de Rijksoverheid, jeugdhulpregio's en individuele gemeenten geen sprake. In onze ogen schuift de Rijksoverheid het aanzwengelen van de maatschappelijke dialoog voor zich uit en wordt de discussie platgeslagen tot een discussie die over de beoordeling van individuele casuïstiek gaat. Wij denken dat als we de noodzakelijke maatschappelijke dialoog samen aanpakken, de dialoog (en daarmee alle betrokkenen) tijd geven om de crux van een andere kijk in te laten indalen en te vertalen in eigen handelen en in het inrichten van betekenisvolle samenwerkingen, we de doelen uit de Jeugdwet gaan halen. De noodzakelijke beweging moeten we niet onder druk zetten vanwege financiële belangen.

2.

Partnerschap op lokaal niveau en op regionaal niveau invulling geven. Daarbij is de wisselwerking tussen regionaal en lokaal niveau essentieel: een sluitende infrastructuur voor de keten jeugd is alleen vorm te geven als er sprake is van partnerschap tussen de sleutelorganisaties.

Eén van de aspecten die speelt rondom partnerschap is de regionale samenwerking van individuele gemeenten.

Voorop gesteld moet worden dat de gemeenten in de jeugdhulpregio Drenthe rondom gespecialiseerde jeugdhulp al sinds 2015 samenwerken (vanaf 2018 in twee inkoopregio's overigens) en dat ook in de toekomst zullen en willen blijven doen. We snappen dat er een voldoende grote schaal moet worden gekozen om de noodzakelijke gespecialiseerde jeugdhulp te kunnen inkopen. We hebben er ook geen bezwaar tegen om onze hele provincie te beschouwen als jeugdhulpregio. De indeling van de Veiligheidsregio en de GGD-regio komen met de grenzen van onze jeugdhulpregio overeen en dat is belangrijk denken wij om domein overstijgend, goede ondersteuning te kunnen inzetten zodat de veerkracht van jeugdigen en gezinnen wordt vergroot.

Belangrijk is dat dit partnerschap ingevuld gaat worden door gemeenten en jeugdhulpregio's met betrokken organisaties vanuit onderwijs, welzijn, jeugdhulp en de volwassenenzorg.

3.

Inzetten op het aanscherpen van het begrip gespecialiseerde jeugdhulp.

Wat we niet goed snappen is dat er bij de discussie over het aanscherpen van de bereikbaarheid van specialistische jeugdhulp niet gekeken wordt naar de doelgroep die onvoldoende hulp en ondersteuning ontvangt.

In onze ogen is een veel nadrukkelijker keuze over welke jeugdigen aanspraak kunnen maken op gespecialiseerde jeugdhulp noodzakelijk. Die keuze over wie aanspraak kan maken op gespecialiseerde jeugdzorg heeft directe raakvlakken met het voeren van de maatschappelijke dialoog die in de Hervormingsagenda wordt aangekondigd (beter gezegd die in het advies van de Commissie van Wijzen is benoemd en die ook al in het door ons eerdergenoemde advies van het Expertteam Reikwijdte Jeugdhulpplicht wordt genoemd).

Deze maatschappelijke dialoog zou moeten leiden tot een ander inzicht (i.c. een normerende invulling) over veerkracht, de maakbaarheidsillusie, de rol van de sociale context, de basisvoorzieningen en algemene voorzieningen rondom jeugd en gezinnen.

Als de continuïteit van jeugdhulpaanbieders onder druk komt te staan omdat hun zorg niet als passend binnen de noodzakelijke infrastructuur wordt aangemerkt door gemeenten c.q. door de in de jeugdhulpregio samenwerkende gemeenten, is dat een gevolg van die beleidskeuzes.

Gaat het echter om de beschikbaarheid van jeugdhulp die wel degelijk noodzakelijk is om zo een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod van specialistische jeugdzorg in stand te houden, dan is dat een criterium om het betreffende aanbod in stand te houden binnen de jeugdhulpregio (of door samenwerking met andere jeugdhulpregio's op bovenregionaal niveau).

Wij menen dat de jeugdhulpregio's in overleg met de jeugdhulpaanbieders in hun regio prima het gesprek kunnen voeren over de inhoud van een sluitend jeugdhulplandschap en over wat noodzakelijk is om een toereikend aanbod in stand te houden. Daar is in onze ogen geen wettelijke verplichting voor nodig.

En zoals gezegd is de voorgestelde begrenzing van wat regionaal moet worden ingekocht, in onze ogen niet helpend.

Door nadrukkelijk te kijken naar wat binnen een sluitende infrastructuur voor (boven)regionale gespecialiseerde jeugdhulp nodig is, door aan te sluiten bij de constatering dat de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen niet bereikt worden op dit moment, door partnerschap en transformatie invulling te geven en door gemeenten individueel de ruimte te geven om passende hulp vorm te geven, werken we aan een jeugdstelsel dat daadwerkelijk eenvoudiger, effectiever en efficiënter wordt.

Regionale samenwerking en regionale inkoop is alleen zinvol als het meerwaarde heeft. Die meerwaarde is er zonder meer als zonder die regionale inkoop geen toereikend kwalitatief en kwantitatief aanbod gespecialiseerde jeugdzorg beschikbaar is voor (in ons geval) Drentse jeugdigen. Gemeenten zijn prima in staat de ondergrens te bewaken en zij dragen in samenhang en domein overschrijdend, zorg voor passende ondersteuning voor hun inwoners.

Namens de wethouders jeugd van de Drentse gemeenten.